

Stoppa flyktingströmmen! – Men till vilket pris?
En fallstudie om “The EU-Turkey deal” och dess humanitära konsekvenser

LUNDS
UNIVERSITET

Linn Jönsson
Linnea Ljungar

Abstract

Idag befinner sig fler människor än någonsin på flykt i världen. I Europa blev flyktingkrisen påtaglig år 2015, då antalet asylsökande steg kraftigt. Våren år 2016 slöt EU ett avtal med Turkiet med syfte att stoppa den irreguljära migrationen därifrån. Fem år har gått sedan dess, men många är kritiska till politikens fortlevnad. Syftet med denna fallstudie är att genom periodiseringsstrategin och en dokumentanalys undersöka avtalets effekter på den humanitära situationen för flyktingar i östra Medelhavsregionen. Frågan om EUs ansvar analyseras sedan med hjälp av David Millers Connection Theory. Resultatet visar att avtalet mellan EU och Turkiet minskat den irreguljära migrationen till Europa, men till ett högt pris. Levnadsförhållandena för flyktingarna har försämrats dramatiskt och de nekas sina grundläggande mänskliga rättigheter. Dessutom förklaras EU som ansvarig utifrån teorins tre principer; kausalitet, moral samt kapacitet. Därmed har de enligt Miller skyldighet att åtgärda den svåra humanitära situationen.

Nyckelord: EU, Turkiet, flyktingar, ansvar, dokumentanalys, periodiseringsstrategi.

Antal ord: 9989

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställning	5
1.3 Tidigare forskning	6
2. Teori – Connection Theory	7
3. Metod och material	9
3.1 Fallstudie	9
3.1.1 Periodiseringsstrategin	11
3.1.2 Dokumentanalys	12
3.1.3 Operationaliseringar	12
3.2 Material och avgränsning	14
3.2.1 The EU-Turkey Deal	14
3.2.2 Data och rapporter	15
3.3 Metodologiska reflektioner och källkritik	17
4. Analys – En tillbakaspolad flyktväg	19
4.1 Flyktingkrisen i siffror	19
4.2 Strandad i grekiska flyktingläger	24
4.3 Återsänd över medelhavet	27
4.4 Fängslad i Turkiet	29
4.5 Vägen framåt och potentiella lösningar	30
5. Slutsats	31
6. Referenser	33

“In the face of the worst displacement crises in generations, the European Union (EU), the richest political bloc in the world, has actively sought to prevent asylum-seekers and refugees from accessing its territory.”

– Amnesty International 2016

1. Inledning

Citatet på föregående sida sätter fingret på den kritik som inte sällan riktas mot EU och dess hantering av flyktingkrisen. Två inkompatibla och på samma gång tätt sammanbundna dynamiker har på senare år stöpt europeisk politik – en stormig värld tvingar fler människor än någonsin på flykt i flera väderstreck, samtidigt som vindar av högerpopulism ställer krav på minskat flyktingmottagande. Med denna uppsats vill vi bidra till att bringa ordning i en på många sätt infekterad debatt och med ett statsvetenskapligt angreppssätt reda ut vad EUs gränspolitik faktiskt får för konsekvenser för de som flytt sina hem i hopp om ett bättre liv i Europa.

1.1 Bakgrund

När kriget i Syrien nu gått in på sitt tionde år är mer än hälften av landets befolkning på flykt. Enligt UNHCR (2020a) är det totala antalet flyktingar i världen hela 79.5 miljoner, vilket är den högsta siffran som FN-organet någonsin noterat. Enkla lösningar verkar dessutom avlägsna då statistiken visar på en trend där allt färre återvänder till sina hem. Det senaste årtiondet har runt 385 000 människor på flykt kunnat återvända varje år, att jämföra med 90-talet då den siffran var omkring 1.5 miljoner (Ibid.).

Syrien och Afghanistan ligger på första respektive tredje plats gällande de länder som genererar flest antal flyktingar i världen (UNHCR 2020b). Det i kombination med faktumet att en andel av dessa och andra flyktingar från Mellanöstern rör sig västerut, med målet att ta sig till Europa, gör att regionen kring östra Medelhavet blivit ett nav i de ständiga strömmarna av människor som flyr. Ett talande exempel är att hela 4 miljoner flyktingar befinner sig i Turkiet, varav 3.6 miljoner är från Syrien, vilket gör det till det största värdlandet i världen (Amnesty International 2021a). Därifrån följer migrationsströmmen den östra Medelhavsrutten, antingen via landvägen till Grekland eller den farliga resan till havs där de Egeiska öarnas geografiska läge gör dem till en vanlig första destination inom EUs gränser (Nationalencyklopedin 2021). De desperata försöken att ta sig till Europa är i praktiken ofta förenat med livsfara då många färdas i sjöodugliga och överfulla båtar. Det gör Medelhavet till den dödligaste gränsen i världen och platsen beskrivs av UNHCR (2019) som “en massgrav för båtflyktingar”.

I Europa blev flyktingkrisen som mest påtaglig år 2015 då antalet asylansökningar i EUs medlemsländer steg kraftigt (Nationalencyklopedin 2021). Antalet irreguljära migranter sköt i höjden då 885 000 människor tog sig till EU via östra Medelhavsrutten, som blev föremål för den största migrationsvågen på kontinenten sedan andra världskriget (Frontex 2021).

1.2 Syfte och frågeställning

Situationen i Medelhavsregionen väcker viktiga frågor om EUs ansvar för världens flyktingar och har lett till en het politisk debatt. Politiker i medlemsländerna och kommissionen ser avtalet med Turkiet från år 2016 som en modell för liknande överenskommelser med stora transitländer i framtiden (European Commission 2016, s. 3), men många är kritiska till politikens fortlevnad och pekar på att dealen rentav gett sämre villkor för människor på flykt till Europa (Human Rights Watch 2016 : Amnesty International 2021a). I år firar avtalet 5 års jubileum. Det är därför intressant att undersöka vad EUs hantering av flyktingkrisen i Medelhavsområdet fått för konsekvenser samt hur unionen kan ses som ansvarig för situationen som råder. Vi är särskilt intresserade av att undersöka humanitära aspekter och vill utreda hur avtalet påverkat livsödena för de som flytt sina hem i hopp om ett bättre liv i Europa. Därför avser vi att besvara följande frågeställning:

– Hur har EUs avtal med Turkiet från år 2016 påverkat flyktingsituationen i östra Medelhavsregionen och hur kan EU förklaras ansvarig för det?

Utöver att avtalet ses som en modell för att forma liknande politik i framtiden är den samhällseliga relevansen stor med tanke på att antalet flyktingar förväntas öka på jorden till följd av klimatförändringar (UNRIC 2021). Därmed är det av stor vikt att analysera hur stora politiska aktörer liksom EU tar ansvar i denna typ av kriser. Detta för att samhället ska kunna förbereda sig och förstå vilket ansvar stora aktörer har i flyktinghantering. Vidare menar vi att avtalet mellan EU och Turkiet kan ses som ett politiskt spel i högsta instans samtidigt som besluten berör utsatta människor utan möjlighet att påverka dessa beslut. Kompromisser mellan ministrar på ett EU-toppmöte i Bryssel avgör framtiden för en syrisk familj som flytt kriget för att leva i ett tält på ett överbelägrat flyktingläger i Grekland. Med andra ord hoppas vi kunna bidra till bredare

kunskap om hur politiskt agerande på systemnivå kan få följder på individnivå, och genom detta skapa utomvetenskaplig relevans (Esaiasson m.fl. 2017, s. 32).

1.3 Tidigare forskning

Tidigare forskning på området har främst behandlat de juridiska aspekterna av avtalet. I forskningsartikeln “The EU-Turkey-’deal’: Legal Challenges and Pitfalls” skriver Roman Lehner om de juridiska begränsningar som avtalet medför gällande mänskliga rättigheter i europeisk och internationell rätt (Lehner 2019). Jenny Poon är en annan forskare som skrivit artikeln “EU-Turkey Deal: Violation of, or Consistency with, International Law?” vilken behandlar avtalets olika delar och kommer fram till slutsatsen att avtalet mellan EU och Turkiet bryter mot internationell lag på flera sätt (Poon 2016). Dessa två artiklar utgör bara ett axplock av alla de studier om avtalet som har ett juridiskt förhållningssätt. Med denna uppsats vill vi ge en annan vinkel och analysera EUs ansvar gentemot den humanitära situationen i Medelhavsområdet, då främst genom följderna av avtalet med Turkiet. Med hjälp av detta utgångsläge strävar vi efter att fylla en lucka i den forskning som finns på området, varvid vi ökar den inomvetenskapliga relevansen (Esaiasson m.fl. 2017, s. 32). Istället för att ta avstamp i vad som “står på pappret” och undersöka om avtalet rent legalt är förenligt med internationell rätt, vill vi göra det omvända och ta vår ansats i empiri från verkligheten. Därefter vill vi söka förklaringar till denna verklighet i EUs politik och på så sätt hoppas vi alltså kunna bidra till att komplettera det juridiska angreppssättet med ett mer politiskt fokus och skapa grund för vidare forskning på området (Ibid.).

De studier som har använt sig utav vår valda teori, Connection Theory, är inte många till antalet. Under den inledande perioden av uppsatsarbetet hämtade vi inspiration från en kandidatuppsats som genom flertalet teorier på ansvar, däribland Connection Theory, analyserar Frontex ansvar för irreguljära migranter i Medelhavsregionen (Karlsson 2015). Där blev vi först introducerade till teorin och i samband med det väcktes vårt intresse, vilket resulterade i att vi valde att fördjupa oss i den. Eftersom Connection Theory ännu inte är speciellt nyttjad i forskningsvärlden ämnar vi till att redogöra för dess användbarhet inom den statsvetenskapliga forskningen för att kunna analysera ansvar hos både individer och stora aktörer som NGOs, stater och företag.

2. Teori – Connection Theory

Connection Theory, grundad av David Miller, tar avstamp i en fråga som väcker stor politisk debatt gällande vilka aktörer som bör åtgärda de svåra utmaningarna som världen möter idag. I syfte att klargöra detta menar Miller att det centrala är att särskilja den aktör som besitter ett särskilt ansvar för att råda bot på situationen. Vid avsaknad av aktörer som kan hållas ansvariga finns risken för att lidande fortgår trots att samtliga aktörer är ense om att situationen är moraliskt oacceptabelt. Detta till följd av att ingen aktör är beredd att axla ansvaret för lidandet (Miller 2001, s. 453). Teorin är ämnad att förklara ansvarsfördelning på stats- och systemnivå, men även mellan individer (Ibid. s. 454).

I Millers teori återfinns termen “remedial responsibility”. En svensk översättning av ordet är “åtgärdande ansvar” eftersom syftet med termen är att hitta den aktör vars åliggande är att ställa en situation till rätta (Karlsson 2015, s. 11). Termen kan förklaras som målet med Connection Theory eftersom hela teorin ämnar till att hitta aktörer som har starkast anknytning till att åtgärda problemet. Miller presenterar i sin teori fyra principer som kan användas för att koppla aktörer till ett ansvar om att åtgärda en situation. Syftet med indelningen av principer är att skapa en bred överenskommelse på den internationella arenan om hur aktörer, vid avsaknad av ett institutionellt ramverk, ska hållas ansvariga för omoraliska situationer i världen (Miller 2001, s. 454). Dessa fyra principer är följande:

Engelsk benämning:

Svensk översättning:

1. Causal responsibility	Kausalt ansvar
2. Moral responsibility	Moraliskt ansvar
3. Capacity responsibility	Ansvar utifrån kapacitet
4. Communitarian responsibility	Kommunitaristiskt ansvar

Figur 1. Svensk översättning av Millers fyra principer av ansvar.

Miller förklarar först och främst att det finns en distinktion mellan det moraliska och kausala ansvaret. Denna distinktion blir tydlig i exemplet om att du, på en promenad, snubblar och i

fallet råkar knuffa en annan person som ramrar. I denna situation blir du kausalt ansvarig för personens fall, men inte moraliskt ansvarig. Detta eftersom det kausala ansvaret endast grundar sig i ett orsakssamband, alltså att en aktör genom sitt handlande påverkar en yttre part (Miller 2001, s. 455-456). För att hållas moraliskt ansvarig för situationen krävs däremot att det var din avsikt att personen skulle ramla eller att du genom ditt handlande kan beskyllas för utfallet, vilket inte är aktuellt vid detta exempel. Miller (2001, s. 470-471) förklarar även att endast ett kausalt ansvar är en relativt svag ansvarsgrund och därmed behövs Connection Theory för att utgöra ett ramverk och komplement till principen.

Det moraliska ansvaret bygger alltså dels på aktörens intentioner bakom sitt agerande. Frågor om aktören kunde förutse resultatet och om utfallet var målet med handlandet blir aktuella i syfte att hitta en moraliskt ansvarig aktör. Du kan dessutom förklaras moraliskt ansvarig om du inte agerar i en situation där du hade plikt att agera. Detta förklarar Miller genom att ta upp exemplet om att du som förälder går med ditt barn och dennes kompis till en lekpark. Väl i lekparken läser du tidningen och håller inte uppsikt på barnen när du plötsligt märker att ditt barn under en lek lyckats bryta sin kompis arm. Även om ditt barn hålls kausalt ansvarig för den brutna armen, är du moraliskt ansvarig eftersom du misslyckats med din skyldighet att hålla uppsikt på barnen i parken, något som vuxna antas göra när de tar med sig barn på utflykt. Därmed kan du bli anklagad för att inte förhindrat att armen bröts (Miller 2001, s. 456).

En princip som kan komplettera de moraliska och kausala ansvaret är principen om ansvar utifrån kapacitet. I händelse av att den aktör som står moraliskt eller kausalt ansvarig inte är bäst lämpad att åtgärda problemet ämnar denna princip att identifiera den aktör som mest effektivt kan avhjälpa problemet. Principen om ansvar utifrån kapacitet berikar Connection Theory eftersom varken det moraliska eller kausala ansvaret tar hänsyn till vilken aktör som på bästa sätt kan ordna problemet. Ansvar utifrån kapacitet utgår således inte från att aktören måste vara källan till att problemet har uppstått, utan förklarar att det viktigaste är att aktören är den lämpligaste i syfte att råda bot på problematiken (Miller 2001, s. 460). Däremot kan det vara problematiskt att enkelt utse vem som bär ansvaret utifrån kapacitet. För att applicera principen måste faktorer som kostnad och effektivitet vägas mot varandra, vilka inte alltid pekar på samma aktör (Ibid. s. 461-462).

Miller lyfter även en fjärde princip, nämligen det kommittaristiska ansvaret som handlar om personlig anknytning och grupptillhörighet. Denna princip är dock inte särskilt användbar vid analysen om EUs ansvar för världens flyktingar, eftersom politikerna i medlemsländerna inte har någon personlig anknytningen till flyktingarna utöver den till mänskligheten i stort (Miller 2001, s. 462). Därmed har vi valt att avgränsa uppsatsen till att inte behandla denna typ av ansvar.

3. Metod och material

I detta kapitelns första avsnitt beskrivs undersökningens övergripande forskningsdesign och hur vi tänkt kring metodval i stort. I det nästkommande avsnittet beskrivs de specifika metoder som används för att genomföra undersökningen, nämligen periodiseringsstrategin som används för att analysera data, och dokumentanalys för rapporter och avtalet. Avsnitt 3.2 består av en redogörelse kring uppsatsens material och sedan, i 3.3, följer en källkritisk granskning och diskussion om metod och avgränsningar.

3.1 Fallstudie

Undersökningen genomförs som en fallstudie då vi gör en empirisk undersökning av ett enda fall – flyktingsituationen i östra Medelhavsregionen (Lindvall 2007, s. 270). Genom detta val av fall syftar vi till att undersöka hur EUs avtal med Turkiet påverkat situationen för flyktingar i regionen. Samtidigt är vi synnerligen medvetna om de kritiska invändningar som traditionellt riktats mot möjligheten att ge kunskap om orsakssamband genom just fallstudier (Lindvall 2007, s. 270). Vi har valt att möta denna utmaning genom att lägga upp analysen av data som en komparativ studie. Som Esaiasson m.fl. (2017, s. 108-109) påpekar är distinktionen mellan en fallstudie och en jämförande forskningsdesign ofta överflödigt, med tanke på att även studier av ett fall inte sällan baseras på flera analysenheter inom fallet. Detta för att möjliggöra slutsatser om orsak och verkan (Esaiasson m.fl. 2017, s. 109). Vi följer denna föreskrivning och gör genom periodiseringsstrategin (se avsnitt 3.1.1) jämförelser mellan tidsmässiga referenspunkter, dock inom en och samma kontext (Lindvall 2007, s. 272). På så sätt kan vi dra nytta av tidsföljden mellan variablerna för att utröna orsaksriktningen på sambandet och förklara hur implementeringen av avtalet (x) förändrat situation för flyktingar i östra Medelhavsregionen (y). Efter detta resonemang om tidsföljden kan vi dock inte komma längre i steget från en samvariation till en kausal relation. För att detta ska vara möjligt krävs att ytterligare ett kriterium uppfylls, nämligen kontroll av bakomliggande faktorer (Esaiasson m.fl. 2017, s. 69-79). I vårt fall skulle det kunna vara så att andra faktorer än avtalet bidrar till att situationen förändras, exempelvis skulle förändrad grad av konflikt i hemländerna, ökat antal människor på flykt eller kanske minskade möjligheter till rörelse till följd av coronapandemin kunna påverka antalet människor i grekiska flyktingläger. Eftersom vi inte med säkerhet kan veta att det är någon annan variabel som orsakar ett eventuellt kausalt samband reserverar vi oss från

möjligheten att etablera en vattentät slutsats om en kausal relation. Samtidigt menar vi att vår metod ändå ger oss möjlighet att resonera kring hur avtalet förändrat situationen samt hur EU har ansvar för detta. Genom vår analys av dels kvantitativ data, och våra jämförelser före och efter avtalet, och dels rapporter som handlar om hur olika aspekter förändrats sedan avtalet trädde i kraft, får vi en god bild av vad avtalet fått för effekter. På så sätt kan vi ändå söka förklaringar som besvarar vår frågeställning och därmed anser vi detta vara en fruktbar metod i relation till vårt syfte.

Millers Connection Theory används i sin tur som ett verktyg för att peka ut EUs ansvar. Därmed är studien teorikonsumerande – teorin används för att förklara och förstå det enskilda fallet (Esaiasson m.fl. 2017, s. 42-43). Även om vår undersökning inte möjliggör slutsatser om ett kausalt samband menar vi att vårt resonemang kring en förändring till följd av avtalet, vilket som sagt förankras väl i empiri och rapporter om dessa effekter, är tillräckligt för att diskutera förekomsten av det som Miller kallar kausalt ansvar. Här kan alltså teorin bidra med att förstärka resonemanget kring avtalets påverkan. Vidare är inte bristen på en påvisad kausal relation något som nödvändigtvis minskar möjligheten att peka ut ansvariga. Millers (2001, s. 465-470) fokus på åtgärdande ansvar gör att han inte endast fokuserar på den aktör som orsakat en situation, utan här finns även ett framåtblickande om att ställa det hela till rätta. Miller (2001, s. 470-471) påpekar till och med att kausalitet är en relativt svag ansvarsgrund och att det är därför som Connection Theory och dess andra principer behövs. Genom teorins kombination av att titta såväl bakåt som framåt i tiden är både beskrivningar om *hur* det är och förklaringar om *varför* det är så, användbara för att utifrån Millers teori diskutera hur EU kan ses som ansvarig (Esaiasson m.fl s. 37). Därmed är teorin mycket kompatibel med vår undersökning och de implikationer gällande orsakssamband och kausalitet som diskuterats ovan. Med tanke på att teorins syfte är just att peka ut ansvar är användandet av denna väl förenligt med vårt syfte i stort.

3.1.1 Periodiseringsstrategin

Den strategi som genomförs vid analys av kvantitativ data är periodiseringsstrategin. Denna metod grundar sig på en analys av variation mellan variabler i antingen tid eller rum med syftet att undersöka om den oberoende variabeln samvarierar med den beroende variabeln (Lindvall

2007, s. 272). Strategin innebär med andra ord en möjlighet för oss att jämföra data innan avtalets ikraftträdande med data efter avtalet. Även om syftet med uppsatsen inte är att dra kausala samband ser vi ändå periodisering som en god strategi för att genomföra en jämförande studie mellan tidsperioderna.

För att kunna genomföra periodiseringen har ett antal empiriska faktorer valts ut. Dessa är följande: antal flyktingar som årligen ankommer till Grekland, antal registrerade dödsfall på flykten dit samt antal flyktingar som totalt befinner sig i landet. Att periodiseringen sker via dessa faktorer motiveras dels med att mängden data var tillfredsställande och dels av att variablerna är de uppenbara huvuddragen av avtalets effekter som är enkelt kvantifierbara. Som tidigare nämnt i bakgrundsavsnittet (se avsnitt 1.1.2) var syftet med avtalet att minska incitamenten för flyktingar att fly över Medelhavet och därmed stoppa den höga dödligheten. Avtalet har kritiserats för att det får effekten att fler försätts i flyktingläger i Grekland (Amnesty International 2017, s. 5-6). Mot denna bakgrund blir våra variabler mycket aktuella att analysera. Uppsatsens jämförelsepunkter i tiden är från två år innan EU-Turkiet avtalet, till fyra år efter att avtalet trädde i kraft. Med andra ord utgör åren mellan 2014 till 2020 tidsspannet för analysen.

Lindvall (2007, s. 274) förklarar att periodiseringsstrategin i sig är ett kraftfullt verktyg i en fallstudie för att göra jämförelser mellan olika tidpunkter, men lyfter även att en underbyggnad av en annan strategi är ett fruktbart sätt att utnyttja fallstudiens fulla potential. Detta ligger till grund för vårt val av att även genomföra en djupgående dokumentanalys.

3.1.2 Dokumentanalys

Den hårda datan som hanteras genom periodiseringsstrategin ger i vår mening inte hela bilden av situationen vi är intresserade av att studera. För att ytterligare harmoniera syfte och undersökning kompletterar vi därför med en analys av mjukare data i form av rapporter som beskriver livet för människor på flykt i Medelhavsregionen. Valet av dokumentanalys som tillvägagångssätt motiveras därför med att vi vill kunna göra en djupare analys om hur humanitära aspekter förändrats i regionen sedan avtalet trädde i kraft. Det valda materialet som ligger till grund för dokumentanalysen är EU-Turkiet avtalet och tre rapporter (se avsnitt 3.2.1, 3.2.2). Vid ökad

variation av materialet i en uppsats skapas en förhöjd trovärdighet (Esaiasson m.fl. 2017, s. 298), vilket är bakgrunden till att vi valt att utgå från flertalet materiella källor. De aspekter som framförallt kommer att analyseras är situationen i Grekland, och då framförallt i flyktingläger på de Egeiska öarna, processerna före och under deporteringarna till Turkiet samt situationen för flyktingar i Turkiet. I det avslutande kapitlet på analysen ges en kortare diskussion av möjliga lösningar på problemen.

3.1.3 Operationaliseringar

För att möjliggöra en analys av EUs ansvar behöver Millers teoretiska definitioner av olika typer av ansvar översättas till operationella indikatorer (Esaiasson m.fl. 2017, s. 57). Gällande den första principen om kausalt ansvar krävs en tillbakablick i tiden för att se vad som orsakat att situationen ser ut som den gör. Här kommer den kvantitativa datan och rapporterna vara till hjälp för att utläsa hur EUs politik och avtalet med Turkiet påverkat de olika humanitära aspekter som vi valt att undersöka. *Förändringar till följd av avtalet* blir alltså operationaliseringen för kausalt ansvar.

Principen om moraliskt ansvar kommer utöver analysen av data och rapporter även inkludera en dokumentanalys av EU-Turkiet avtalet. Den operationella indikatorn som vi letar efter kommer vara *uttryck för intention av särskilda effekter i avtalet och/eller att effekterna av avtalet hade kunnat förutspås*. Vad gäller resonemanget om den senare principen stödjer vi oss på uttryck för detta i rapporterna. Skillnaden från det kausala ansvaret är alltså att aktören, i detta fall EU, inte bara bär ansvar för att något hänt utan även hade intentionen eller kunde förutspå att detta skulle ske. En aktör kan dock även vara moraliskt ansvarig utan att ha orsakat situationen. Om EU har låtit bli att agera i en situation som de har ansvar över kan unionen enligt Millers teori ses som moraliskt ansvarig. Därmed blir en tredje operationalisering *uteblivit agerande*.

Gällande principen om ansvar utifrån kapacitet handlar det endast om framåtriktning, till skillnad från vid de två principerna ovan. Här söker vi operationaliseringar för hur stor kapacitet eller möjlighet en aktör har för att avhjälpa ett problematiskt läge. Att undersöka makt och inflytande kan innebära många implikationer och kräva stora analytiska insatser. Det ligger dock utanför ramen för att genomföra en uppsats på denna nivå och vi ämnar inte att ge oss in i en djup

diskussion kring dessa fenomen. Däremot kan det tyckas uppenbart att EU, med sina 27 medlemsländer och sin etablerade position i internationell politik (European Union 2021) har stor möjlighet till politisk påverkan, inte minst på humanitära situationer i närområdet. Vi förstår dock vikten att för såväl intersubjektiviteten som validitetens skull skapa konkreta översättningar från teoretisk till operationell nivå (Esaiasson m.fl. 2017, s. 58). Därför operationaliseras kapacitet som *finansiella medel*, varvid vi tittar på unionens BNP, totala budget samt andelen som går till migrations- och asylpolitik. Detta eftersom kapital på många sätt avgör möjligheten till att kunna förändra. Vi är medvetna om att kapacitet handlar om mer än finansiella medel, men vi bedömer alltså detta vara en berättigad avgränsning i relation till uppsatsens omfång och syfte.

De principer, teoretiska definitioner och operationella indikatorer som återfinns i uppsatsen är alltså följande:

Princip:

Teoretisk definition:

Operationell indikator:

Princip:	Teoretisk definition:	Operationell indikator:
Kausalt ansvar	Ansvar för handling som leder till skada för annan, med eller utan avsikt.	Förändring till följd av avtalet.
Moraliskt ansvar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ansvar vid avsikt bakom handling. 2. och/eller att effekterna av handlandet hade kunnat förutspås. 3. och/eller plikt att agera. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uttryck för intention av särskilda effekter i avtalet. 2. och/eller att effekterna av avtalet hade kunnat förutspås. 3. och /eller icke-agerande.
Ansvar utifrån kapacitet	Ökat ansvar vid hög kapacitet att kunna åtgärda en situation.	Finansiella medel.

Figur 2: Tabell över operationella indikatorer.

Genom dessa operationella indikatorer skapar vi en tydlig riktlinje kring hur vi analyserar datan. För att uppfylla kravet om hög intersubjektivitet sker analysen genom att vi tillsammans går igenom materialet och analyserar utifrån de operationella indikatorerna. Detta för att förhindra

att olika resultat presenteras beroende på våra enskilda personliga bedömningar, istället för olikheter i materialet (Boréus & Kohl 2018, s. 61).

3.2 Material och avgränsning

3.2.1 The EU-Turkey Deal

Den 18 mars år 2016 enades Europeiska rådet och Turkiet om ett nytt avtal för aktörernas gemensamma hantering av migrationskrisen. Dealen skulle stoppa den irreguljära migration mellan EU och Turkiet och därmed även sätta punkt för den utbredda flyktingsmugglingen i regionen. Samtidigt var målet att öppna upp för lagliga och säkra migrationsvägar till Europa för framförallt syrier och dessutom bidra till bättre villkor för flyktingar i Turkiet och Syrien (Europeiska rådet 2016).

Avtalets huvuddrag innebär att alla nya irreguljära migranter som anländer till de grekiska öarna från Turkiet ska återvända dit, varpå EU ska ta emot en syrisk flykting i gengäld för varje syrier som deporteras. I ett uttalande från Europeiska rådet (2016) i samband med dealens ratificering försäkras man sig om att inga kollektiva utvisningar ska äga rum. Tvärtom ska alla migranter registreras och asylansökningar handläggas individuellt. Följaktligen ska de som inte sökt asyl, de vars ansökningar inte bedömts berättigade eller nekats prövning återsändas till Turkiet. Dessutom åtar sig Turkiet att förhindra att nya vägar för irreguljär migration uppstår därifrån till EU. Vidarbosättningen av syrier i EU, baserat på medlemsstaternas frivilliga åtaganden, ska i sin tur följa FN:s råd om sårbarhetskriterier. Dessutom prioriteras migranter som inte tidigare gjort försök att nå EU irreguljärt, varpå de hoppas minska incitamenten för att göra den livsfarliga resan över Medelhavet (Ibid.).

Dealens klagör ansvarfördelning mellan Turkiet och unionen samt de bilaterala arrangemang mellan Turkiet och Grekland som är nödvändiga för politikens genomförande i praktiken. Värt att nämna är att EU tar på sig kostnaderna för att återsända migranter. Utöver det pekar avtalet på att unionen ska utbetala tre miljarder euro till Turkiet för facilitet av skyddsbehövande i landet och ytterligare tre miljarder när dessa medel är slut, förutsatt att regeringen lever upp till de övriga åtaganden som utlovas i avtalet (Europeiska rådet 2016).

3.2.2 Data och rapporter

Beskrivningen om hur situationen för flyktingar förändrats baseras på både hård kvantitativ data och mjukare kvalitativa rapporter. Här har en avgränsning gjorts i både tiden och rummet. För att kunna referera till perioden innan avtalet trädde i kraft studeras material från och med år 2014. Eftersom avtalet är relativt nytt väljer vi att analysera så sent tillkommit material som möjligt, vilket i praktiken ger oss ett sexårigt tidsspänn mellan år 2014 och 2020. Vad gäller det spatiala läggs fokus på den östra Medelhavsrutten och framförallt på situationen i Grekland och Turkiet, eftersom avtalet berör migrationsströmmar mellan dessa länder.

Den kvantitativa datan bygger huvudsakligen på statistik hämtad från United Nations High Commissioner for Refugees. Vi analyserar siffror om antalet människor som årligen ankommer till Grekland såväl via havet som landsvägen, samt antal döda och saknade vid dessa rutter (UNHCR 2021a). Dessutom använder vi FN-organets kartläggning av antalet asylsökande, flyktingar och andra som är en angelägenhet för dem. På så sätt kan vi ta del av hur populationen av dessa människor i Grekland förändrats (UNHCR 2021b).

Gällande den del av materialet som utgörs av rapporter är en huvudkällorna från Amnesty International. Denna icke-statliga organisation är med sina totalt tio miljoner engagerade en av de största aktörerna i världen i arbetet för efterlevnaden av mänskliga rättigheter (Amnesty International 2021b). Eftersom de syftar till att kartlägga, avslöja och skapa medvetenhet om svåra humanitära situationer och orättvisor är Amnesty en ständigt uppdaterande källa för fakta och rapporter. Vår analys baseras huvudsakligen på rapporten “A Blueprint for despair: Human Rights impact of the EU-Turkey deal” som publicerades år 2017. Valet grundas på att denna rapport går igenom en övervägande del av de aspekter som är av intresse för vår undersökning. Rapporten bygger på studier av dokument och lagar samt avtalet mellan EU och Turkiet. Därtill har Amnestys delegater gjort fältstudier på plats i Grekland och mött såväl flyktingar som andra organisationer och nationella myndigheter. Rapporten kan därmed redovisa hur läget förändrats i grekiska flyktingläger sedan avtalet trädde i kraft och hur asylprocesserna går till. Utöver statistik och beskrivningar av situationen ger artikeln flera individuella berättelser och vittnesmål från människor på flykt (Amnesty International 2017, s. 7).

Denna rapport kompletteras med en kortare artikel av Jill Alpes och Sevda Tunaboylu, publicerad i februari år 2017, som närmare behandlar vad som händer med de migranter som deporteras till Turkiet till följd av avtalet. Författarna koncentrerar sig på massfångslingar av migranter i Turkiet och vidarutvisningar därifrån till framförallt Syrien. De undersöker och kritiserar även bristen på tillgång till rättslig support och internationellt skydd för migranter (Alpes – Tunaboylu 2017).

För att kunna fullfölja vårt syfte om en bred analys av humanitära aspekter används även en forskningsartikel som enbart undersöker hur den mentala hälsan för människor på flykt påverkats av implementeringen av dealen. Författarna Christos Eleftherakos, Wilma van den Boogaard, Declan Barry, Nathalie Severy, Ioanna Kotsioni och Louise Roland-Gosselin (2018) gör en kvalitativ studie av intervjuer och fokusgrupper med migranter på den grekiska ön Lesbos. Fokus läggs på effekterna av institutionellt agerande, utvecklandet av traumatisk stress och CTSD (Continuous Traumatic Stress Disorder), samt tillhandahållandet av psykiatrisk vård. Forskarnas analys stärks av en gedigen genomgång av direkta citat från deltagarna, vars effekt inte minst görs tydlig genom citatet i artikelns titel: "I prefer dying fast than dying slowly".

3.3 Metodologiska reflektioner och källkritik

Lindvall (2007, s. 273) förklarar en problematik med periodsieringsstrategin som innebär att resultatet av en händelse inte alltid kan observeras omedelbart. Därmed anser även vi att uppsatsen hade förbättrats genom data från år 2021 och uppmuntrar även att fortsatta studier ska göras på fallet för att studera mer långsiktiga konsekvenser. Vi motiverar dock vår avgränsning till år 2020 med att liten mängd data återfinns från år 2021. Dessutom anser vi att den valda tidsrymden, 2014-2020, är fullgod för uppsatsen syfte och att förändringar i de valda indikatorerna går att utläsa under denna period. Samtidigt förstår vi att uppsatsen hade förbättrats ur denna synvinkel om data även inhämtas från innan år 2014. Lindvall belyser likaledes att valet av tidsperiod aldrig är neutralt (2007, s. 274). Som svar på denna kritik menar vi att det inte finns något annat alternativ än den valda perioden för en undersökning av vårt fall. Detta eftersom fallet ligger nära i tiden och vi endast behandlar direkta kortsiktiga följder av avtalet.

I enlighet med god forskningssed är målet med uppsatsen att uppnå validitet och genom våra operationella indikatorer bidra med tillförlitliga resultat om verkligheten. Det innebär med andra ord att den teoretiska definitionen stämmer väl överens med våra operationella indikatorer vilket i sig leder till att uppsatsen i realiteten består av de mätningar som vi utger oss för att genomföra (Esaiasson m.fl. 2017, s. 57). Som uppsatsskribenter strävar vi också efter en hög grad av reliabilitet i uppsatsen vilket innebär att undersökningen är pålitlig och replikerbar (Ibid. s. 64). Däremot kan kritik lyftas kring ämnet tolkning. Genom exempelvis vår operationella indikator *uttryck för intention* är det en tolkningsfråga vad det betyder att vi funnit tecken för intention i våra dokument. Boréus och Kohl (2018, s. 83) nämner dock att denna eventuella problematik inte är aktuell om undersökningen behandlar ämnen som är bortom skribenten och dess närmaste umgänge. Därför möter vi denna kritik om tolkningsfrågan genom att vi inte är personligt kopplade till vårt material eller undersökning.

Vidare är en vanlig kritik av det metodologiska valet av fallstudie att generaliserbarheten är begränsad. När generaliserbarheten är eftersatt kan även idealet om nomotetisk forskning kritiseras, då forskning inte ska ämna till att endast förklara utmärkande och specifika händelser. Vi möter denna kritik genom att förklara att avtalet mellan EU och Turkiet kan ses som “ett fall av” stora överenskommelser mellan regionala aktörer och tredjeländer (Esaiasson 2017, s. 33), särskilt med tanke på att avtalet enligt kommissionen ses som en modell för liknande uppgörelser i framtiden (European Commission 2016, s. 3). Genom att undersökningen dessutom syftar till att vidga diskursen kring hur stora aktörers hantering av kriser påverkar individer och samhället, menar vi att det nomotetiska forskningsidealet uppfylls (Esaiasson m.fl. 2017, s. 28).

Ur ett källkritiskt perspektiv består vårt material av primär- och sekundärkällor. EU-Turkiet avtalet som primärkälla värderas som mer trovärdigt än våra sekundärkällor som består av rapporterna och datan. Kravet på källornas grad av centralitet, alltså graden av källornas koncentration i relation till händelsen, kan argumenteras för att uppfyllas i rapporterna från Amnesty International och Eleftherakos m.fl. eftersom de båda är fältstudier som bygger på intervjuer och fokusgrupper (Esaiasson m.fl. 2017, s. 292). Vid valet av material togs även hänsyn till källornas tendens. De rapporter och data som nyttjats i uppsatsen är hämtad från främst internationella organisationer och oberoende forskare vars syfte är att tillgodose

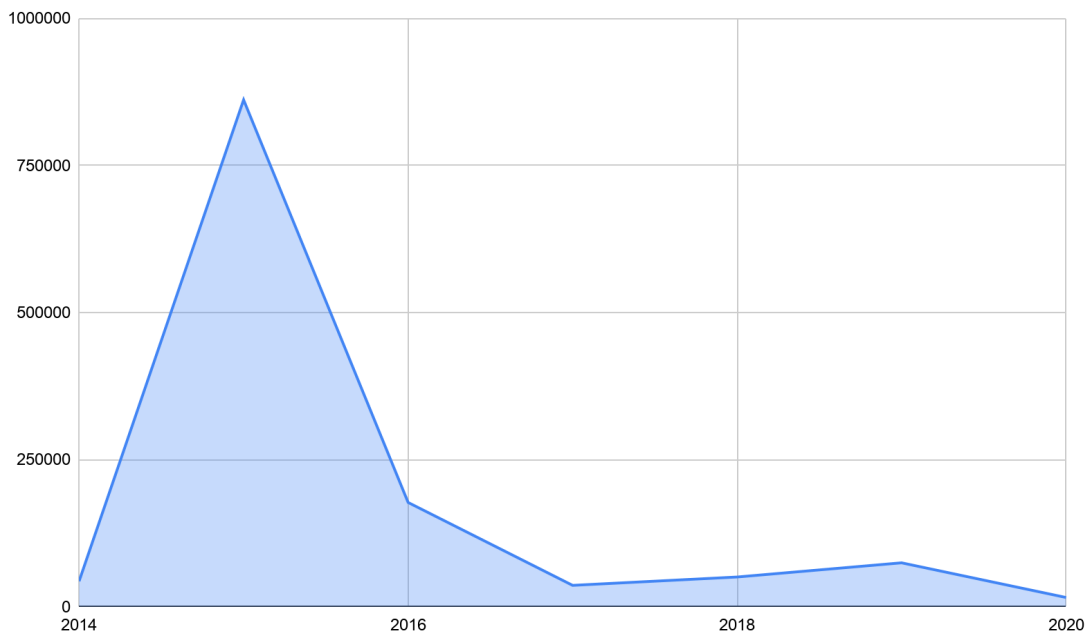
information och fakta. Vi gjorde ett medvetet val att inte använda oss utav statliga organisationers data för att kringgå den risk som återfinns med att de medvetet vinklar ett händelseförlopp för att förfina statens anséende (Esaiasson m.fl 2017, s. 296-297). Med vår variation av material ökar trovärdigheten i undersökningen (Ibid. s. 298). Därmed bidrar vårt breda val av material med att skapa en djupare och mer heltäckande analys av det valda fallet. Om syftet med uppsatsen däremot hade varit att genomföra en mer översiktlig studie, skulle ett alternativt val till vår strategi exempelvis varit en kvantitativ innehållsanalys. En sådan typ av analys är deduktiv och tar avstamp i att mäta förekomsten av ord i exempelvis dokument för att besvara forskningsfrågan (Boréus – Kohl 2018, s. 49). Med hjälp av en kvantitativ innehållsanalys hade det förslagsvis varit intressant att genomföra en studie där fler dokument behandlas och mäta hur flyktingkrisen benämns i media samt av politiska ledare i världen. Eftersom detta dock inte är syftet med vår uppsats ämnar vi istället till att genomföra en periodisering och dokumentanalys för att på bästa sätt besvara vår forskningsfråga. Därmed lämnar vi istället en uppmuntran till vidare forskning genom kvantitativa innehållsanalyser gällande flyktingkrisen.

4. Analys – En tillbakaspölad flyktväg

Analysen inleds med en presentation av data på antalet flyktingar som anländer till Grekland, antal och andel som dör på vägen dit samt det totala antalet flyktingar i Grekland. Därefter struktureras analysen utefter tre underkategorier varvid vi följer den reverserade flyktvägen från läger i Grekland, båtfärden tillbaka över Medelhavet och till sist återvändandet till Turkiet. Här görs huvudsakligen kopplingar till Millers idéer om kausalt och moraliskt ansvar för att reda ut hur EU är ansvarig för förändringarna som skett. Till sist stoppar vi baklängesfärden för att istället blicka framåt. Här förs en diskussion om möjliga lösningar på situationen, varvid vi framförallt återoppar principen om ansvar utifrån kapacitet.

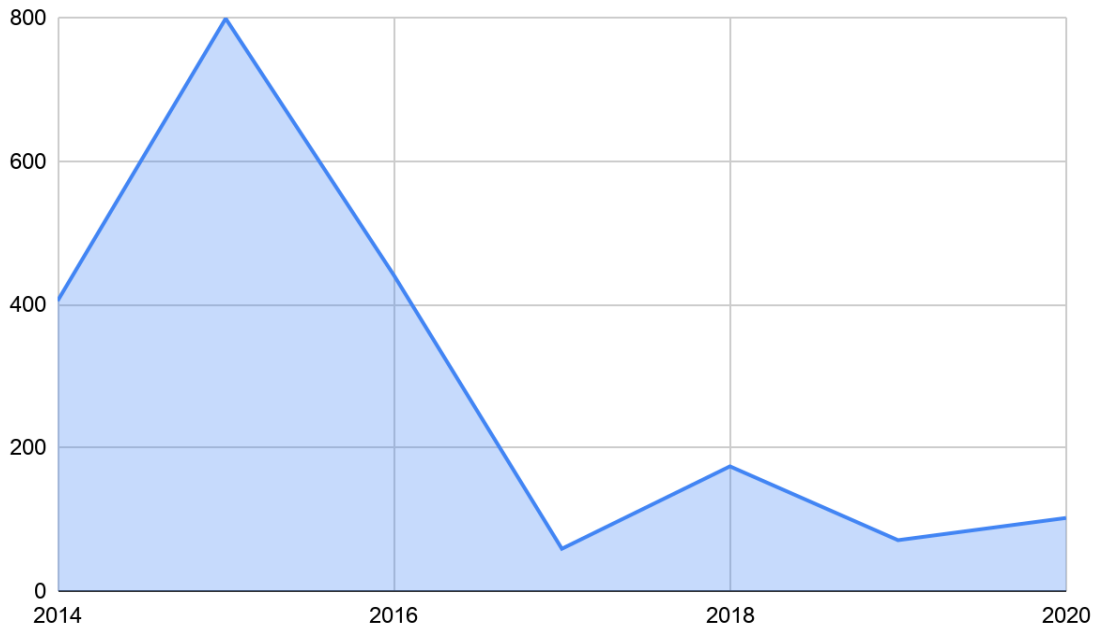
4.1 Flyktingkrisen i siffror

Diagram 1: Antal flyktingar som ankommer till Grekland. Källa: UNHCR 2021a

Vad gäller antalet flyktingar som anländer till Greklands syns i diagram 1 effekterna av den flyktingström som nådde Europa år 2015, i huvudsak till följd av att kriget i Syrien intensifierades (Nationalencyklopedin 2021). Många tog sig från Turkiet till Grekland via östra Medelhavsrutten, vilket gjorde landet med dess öar i Egeiska havet till en vanlig första destination inom EUs gränser (Ibid.). Enligt UNHCRs statistik ankom totalt 861 630 personer till Grekland år 2015 – en kulm i flyktingmottagandet som avspeglas tydligt i detta diagram. Siffran står i stark kontrast till året därpå då endast 177 234 personer, omkring en femtedel, anlände till Grekland (UNHCR 2021a). Den kraftiga minskningen tillskrivs i regel avtalet mellan EU och Turkiet som slöts i början av året, exempelvis går det i Nationalencyklopedins (2021) sida om flyktingkrisen 2015 att läsa: “antalet migranter sjönk kraftigt som en direkt följd av avtalet”. Även EUs eget gränsorgan Frontex (2021) menar att avtalet har minskat den irreguljära migrationen, liksom andra rapporter som denna undersökning bygger på (se exempelvis Eleftherakos m.fl. 2018, s. 1). Därmed kan avtalet sägas lyckats på sin kanske mest centrala punkt – att minska den irreguljära migrationen från EU till Turkiet (Europeiska rådet 2016). Med andra ord finns alltså ett tydligt samband mellan avtalet, den oberoende variabeln (y), och minskad irreguljär migration, den beroende variabeln (x). Detta gör i sin tur att EU kan ses som kausalt ansvarig för att antalet ankomster till Grekland minskat, eftersom detta ses som *förändring till följd av avtalet*. Att de i avtalet ger *uttryck för intention* om denna förändring gör att unionen dessutom kan förklaras moraliskt ansvarig. Dock syftar Millers teori till att finna ansvariga som kan åtgärda en negativ situation och eftersom EU bland andra ser minskningen som önskvärd är inte ansvarsfrågan särskilt central här (2001, s. 453-454). Däremot kan faktumet att EU är kausalt och moraliskt ansvarig för att färre anländer till Grekland användas för att i sin tur diskutera ansvar för effekterna av denna förändring.

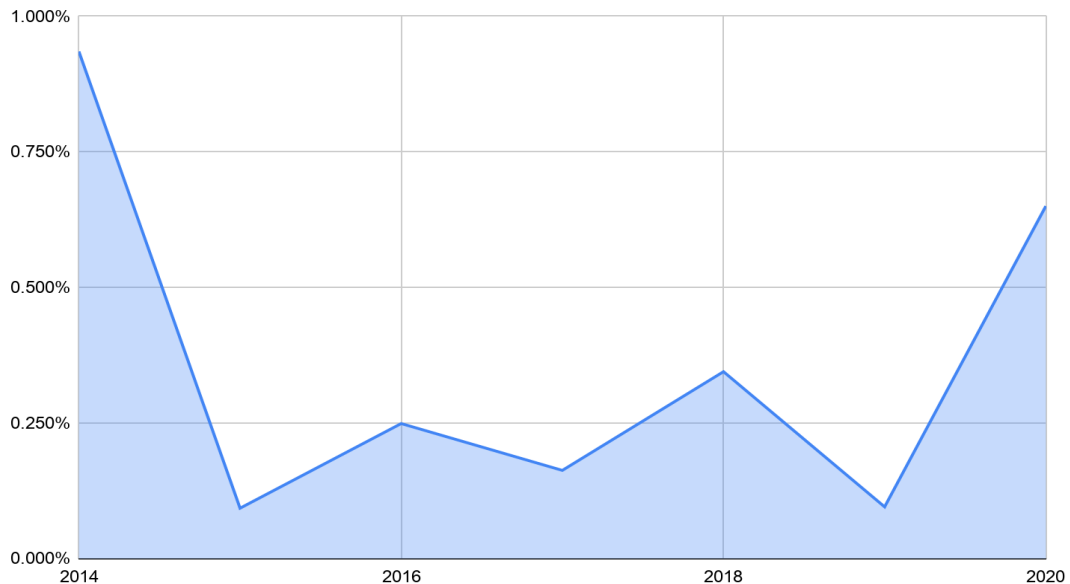
Diagram 2: Antal döda på vägen till Grekland. Källa: UNHCR 2021a

I diagram 2 ser vi antalet döda på vägen till Grekland. Siffrorna bygger på dödstal räknat både på resan över havet och via land (UNHCR 2021a). Givetvis avspeglas även i detta diagram den dramatiska ökningen år 2015.

I EU-Turkiet avtalet förklaras att syftet med avtalet är att skapa en möjlighet för migranter att bli förskonade från människosmugglarna samt deras livsfarliga affärsmodell med resor över Medelhavet (Europeiska rådet 2016). Den totala summan av döda på vägen till Grekland har som vi ser i diagram 2 minskat. Trenden ser dock annorlunda ut i diagram 3, gällande den procentuella dödligheten på vägen.

Diagram 3: Procentuell dödlighet på vägen till Grekland. Källa: UNHCR 2021a

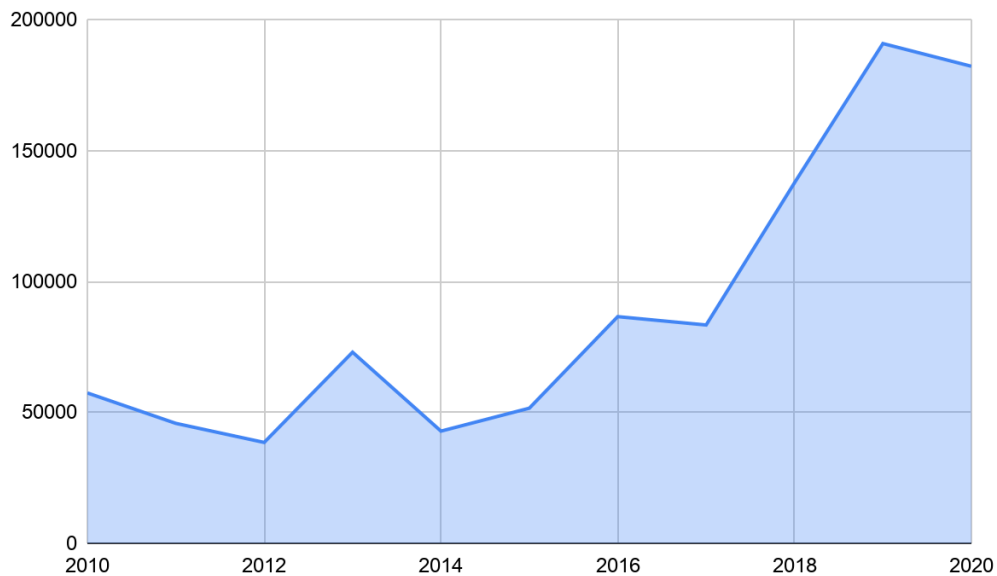

I diagram 3 ser vi att den procentuella dödligheten på vägen till Grekland konstant ligger under en procent. Dessa små marginaler gör det svårt att dra några drastiska slutsatser om förändringarna i dödligheten över åren, däremot är det tydligt att det ligger på en ganska jämn nivå, med undantag från ökningen mellan år 2019 och 2020. Därmed kan det utläsas att den totala summan av antal döda på flyktvägen till Grekland har minskat, men fortsatt är den procentuella dödligheten på en approximativ nivå från det att avtalet trädde i kraft till år 2020. Här finns alltså inget tydligt samband mellan avtalets implementering (y) och en förändrad procentuell dödlighet (x). Därför kan det argumenteras för att EU har lyckats minska de faktiska dödstalen, men att de misslyckats med att minska den procentuella dödligheten. Efter avtalets implementering är det minst lika stor risk att dö under flykten till Grekland som det var innan och människor som drömmer om ett säkrare liv i Europa behöver fortfarande riskera sina liv på vägen. Således kan det resoneras att EUs avtal med Turkiet har resulterat i att färre fått sätta livet till vid flykten till Grekland, men fortsättningsvis är flyktvägen lika farlig.

Utifrån Millers Connection Theory går det därmed att argumentera för att EU besitter ett moraliskt ansvar för att det rent procentuellt är lika dödligt att fly till Grekland efter avtalet som det var innan. Detta resonemang bygger på att EUs intention med avtalet var att minska dödligheten på haven och flyktvägarna på land. För att förklaras moraliskt ansvarig menar Miller

(2001, s. 455) att det ska återfinnas en avsikt med handlingen och i detta fall har EU misslyckats med att erhålla en säker flyktväg vilket var målet med avtalet. Dessutom påpekar Miller (2001, s. 456) att det bör åläggas moralisk skuld på den som “oaktsamt misslyckas med att vidta åtgärder för att förhindra att något inträffar” (förf. Övers). Därmed kan EU alltså i enlighet med Connection Theory förklaras moraliskt ansvarig för den i stort sett oförändrade dödligheten på östra Medelhavsrutten.

Diagram 4: Flyktingar, asylsökande, statslösa och andra som är en angelägenhet för UNHCR i Grekland. Källa: UNHCR 2021b

En kritik som ofta lyfts mot avtalet är att fler människor strandas på de grekiska öarna. I rapporten av Eleftherakos m.fl. (2018, s. 2) uttrycks att principen om återsändningar till Turkiet i praktiken lett till att flyktingläger blivit rena interneringscenter där människor förvaras i väntan på beslut. Liknande kritik hörs av Amnesty International (2017, s. 5-6) som lyfter de tiotusentals människor som fastnat till följd av avtalet och nu befinner sig i limbo. I organisationens rapport från år 2017 citeras en 20-årig man som befinner sig på Lesbos: “I escaped Syria to avoid jail, now I am in prison” (Amnesty International 2017, s. 8). Att grekiska flyktingläger gjorts om till interneringscenter beskrivs som en direkt följd av avtalet, då det ska skett bara dagarna efter att dealen förhandlades fram, närmare bestämt över natten mellan den 19:de och 20:de mars (Ibid. s. 6). Diagram 4 bekräftar bilden av att allt fler flyktingar, asylsökande, statslösa och andra som är

en angelägenhet för FN-organet befinner sig i Grekland sedan avtalet trädde i kraft. Även om denna population är något mindre år 2017 än 2016, 83 379 gentemot 86 569, sker därefter en dramatisk ökning då siffran mer än fördubblats på bara två år. År 2019 är antalet hela 190 872 personer. Det är den högsta siffran som någonsin redovisas i UNHCRs statistik om landet och innebär en ökning på 170% sedan året innan avtalet trädde i kraft, år 2015. Detta trots att flyktingströmmen var betydligt större då och att antalet ankomster till Grekland som sagt tvärtom minskat kraftigt sedan dess (se diagram 1). Därmed talar statistiken alltså för att kritiken om avtalet stämmer. Det finns ett samband mellan avtalet, den oberoende variabeln (y), och ökad mängd flyktingar i Grekland, den beroende variabeln (x). Detta resonemang landar i att EU kan ses som kausalt ansvarig för att flyktingar strandas på grekiska öar (Miller 2001, s. 455). Med tanke på att unionen själva tagit fram avtalet och enats med Turkiet om premisserna för deporteringarna (Europeiska rådet 2016) borde de också rimligtvis kunnat förutspå vad effekterna av detta skulle bli i praktiken. Dessutom kan EU ses som förpliktad mot att vidta åtgärder för att politiken de driver inte leder till skada. Likt pappan som tar sin son och dennes kompis till lekplatsen är moraliskt ansvarig för att inte varit tillräckligt uppmärksam och förhindrat att kompiserna bryter armen, kan EU ses som moraliskt ansvarig för att ha slutit ett avtal som gör flyktingar till fångar (Miller 2001, s. 455-456).

4.2 Strandad i grekiska flyktingläger

Implementeringen av avtalet mellan EU och Turkiet fick alltså direkta effekter på situationen för flyktingar i Grekland. Utöver att lägren gjordes om till interneringscenter pekar Amnesty International (2017, s. 6) på att den grekiska regeringen gjort lagändringar som skapat sämre förutsättningar för asylsökande (Ibid. s. 12). Dessa lagändringar ska ha skett för att underlätta implementeringen av avtalet – en lättidentifierad orsakskedja som gör att EU enligt Millers teori kan ses som kausalt ansvarig (2001, s. 455). Regeringens beslut innebär att allt fler får sina ansökningar nekade vid första instans, ofta med hänvisning till att Turkiet är ett säkert land för flyktingar att vistas i och att de därför bör utvisas dit (Amnesty International 2017, s. 6). Även om Turkiet inte explicit beskrivs som ett säkert land sker utvisningarna i omedelbar anknytning till innehållet i avtalet och fastställandet om att “(a)lla nya irreguljära migranter som (...) tar sig från Turkiet till de grekiska öarna kommer att återsändas till Turkiet.” (Europeiska rådet 2016). Därmed finns ett *uttryck för intention* vilket även förklarar EU som moraliskt ansvarig (Miller

2001, s. 456) för de förändringar som enligt Amnesty International (2017, s. 12) “skapat ytterligare hinder för tillgång till rättvisa och effektiva asylförfaranden på grekiska öar.” (örf. Övers.).

Som tidigare nämnts har avtalet mellan EU och Turkiet gjort att flyktingar fastnar och allt fler asylsökande befinner sig i Grekland (se diagram 4). Det har i sin tur lett till en ökad belastning på landets redan ansträngda asylsystem och Amnesty International (2017, s. 6-11) pekar på långa väntetider för att få sin ansökan registrerad, liksom stora brister i tillgång till såväl adekvat information som rättslig hjälp. Att antalet flyktingar och längden på deras vistelse ökar gör dessutom lägren överfulla, med otillräcklig mat tillgång och sanitetsmöjligheter som följd (Ibid. s. 8, 22). Livsvillkoren för flyktingar på grekiska öar har visserligen varit undermåliga länge, men enligt Amnesty International (2017, s. 8) har situationen försämrats dramatiskt sedan avtalet trädde i kraft. EU kan alltså ses som kausalt ansvarig, (Miller 2001, s. 455) då vi återigen ser hur en serie av händelser med start i att toppolitiker klubbade igenom en deal den 18 mars år 2016, slutar i allvarliga humanitära konsekvenser. När ett forskningsteam från Amnesty International den 5 och 6 april år 2016 fick tillgång till annars stängda interneringscenter på Lesbos och Chios, som alltså uppkommit som en direkt följd av avtalet, fann de bland annat stor brist på läkemedel och andra nödvändiga medicinska förnödenheter (Amnesty International 2017, s. 9). Vidare råder stor brist på möjlighet till uppvärmning, filter och varmvatten i grekiska flyktingläger vilket skapar en ohållbar situation i kombination med de kalla vintrarna. Tre dödsfall rapporterades från Moria på mindre än en vecka i Januari år 2017, vilket kopplades till kolmonoxidförgiftningar i samband med uppvärmning av tälten. Dessutom hörs vittnesmål om våld, bråk, upprepade eldsvådor och även hatattacker riktade mot lägren. Kvinnor är särskilt utsatta av bristen på säkerhet och vittnar om psykiskt och fysiskt våld samt sexuella trakasserier. Amnesty pekar också på försämrat skydd för barn då avtalet lett till att ensamkommande tvingas vänta alltför länge på att placeras i skyddscenter (Ibid. s. 22-26).

Rapporter från grekiska öar vittnar alltså om dåliga levnadsförhållanden i allmänhet, men också försämrad psykisk ohälsa i synnerhet. Information om psykisk ohälsa förmedlas framförallt i rapporten av Elefterakos m.fl. (2018). Resultatet av fältstudien visar att avtalet mellan EU och Turkiet fick stora konsekvenser på flyktingars mentala hälsa. Forskarna beskriver situationen i

grekiska flyktinglägren som ohållbar och uppger att de som befinner sig i lägren löper risk att utveckla, eller redan har utvecklat, kontinuerlig traumatisk stress (Eleftherakos m.fl. 2018, s. 1). Att människors mentala hälsa försämras till den grad att de utvecklar denna diagnos menar forskarna beror på det institutionella missbruk som de utsätts för. Detta missbruk tar sig uttryck i de omänskliga levnadsförhållandena, avpersonalisering, förnedring och brist på information för att kunna fatta framtida beslut. Den psykiska ohälsan hos flyktingarna speglas även i deras dagliga rädsla. Som en effekt av bristande eller fullständig avsaknad av säkerhetsunderhåll i lägrenas skapas sammandrabbningar mellan flyktingar eller mellan flyktingar och polisen (Ibid. s. 5). Situationen förvärras än mer eftersom det på öarna råder brist på hjälp och vård vid problem kopplad till mental hälsa. Studien visar även att det är på grund av avtalet mellan EU och Turkiet som allt fler människor befinner sig på öarna och som en följd av det har institutionerna misslyckats med att tillhandahålla den levnadsstandard som krävs för att bibehålla god mental hälsa (Ibid. s. 7).

Eftersom dessa beskrivningar om undermåliga levnadsförhållanden och försämrad psykisk hälsa kopplas till avtalets implementering är EUs kausala ansvar som sagt tydligt. Däremot skapar den stundom långa orsakskedjan utrymme för diskussion gällande det moraliska ansvaret. Miller (2001, s. 456) menar nämligen att det moraliska ansvaret på ett sätt är smalare än det kausala. Bara för att en aktör orsakat en olämplig situation är det inte säkert att denne handlat på ett sätt som är moraliskt klandervärt. Det kan exempelvis handla om att kedjan mellan agerande och resultat är så pass lång och snårig att effekterna inte hade kunnat förutspås (Miller 2001, s. 459). Här kan man å ena sidan hävda att förloppet mellan att avtalet implementerats till att fler fastnar i grekiska flyktingläger, att levnadsvillkoren därför försämras dramatiskt där, att flyktingar utsätts för livsfara och till och med avlider, är en alldeles för lång process för att EU ska kunna hållas moraliskt ansvarig. Å andra sidan kan man hävda att politiker verksamma i EU och medlemsländernas ledare är för erfarna och kunniga politiker för att ursäktas för att ha missat att deras politik skulle få sådana enorma humanitära konsekvenser. Somliga av avtalets effekter var dessutom tydliga redan vid ett tidigt stadie. Exempelvis avslutade flera hjälporganisationer, däribland UNHCR och Läkare utan Gränser, delar av sina verksamheter på de grekiska öarna bara dagarna efter att avtalets skrevs, i protest mot att flyktingläger omvandlades till interneringscenter (Amnesty International 2017, s. 8). Amnesty International (2017, s. 22) pekar

också på att det redan under dealens första månader blev tydligt att de idealbilder om snabba deporteringar som avtalet initialt förväntades leda till låg långt ifrån verkligheten. Dessutom menar Eleftherakos m.fl. (2018, s. 2) att det är välkänt att människor som flytt från krig ofta får ytterligare försämrad mental hälsa av att leva längre perioder som tvångsflyttade under dåliga levnadsvillkor, exempelvis i flyktingläger.

Miller pekar samtidigt på att moraliskt ansvar kan ses som bredare än det kausala i den mening att en aktör kan vara moraliskt ansvarig utan att ha orsakat en situation. Det kan rentav handla om ett "negativt" orsakssamband, att det moraliskt klandervärda är ett icke-agerande (se exemplet om en pappa på en lekplats, avsnitt 2.1). Till skillnad från aspekten om att effekterna av avtalet hade kunnat förutspås, vilket alltså kan diskuteras, råder det ingen tvivel om att EU inte gjort tillräckligt för att förhindra att flyktingar drabbas som de nu gjort. I avtalet nämns insatser för både flyktingar i Turkiet, i form av de finansiella stöd som beskrivs i punkt 6, och för att förbättra de humanitära förhållandena i Syrien, i punkt 9 (Europeiska rådet 2016). Den redan ansträngda situationen i grekiska flyktingläger nämns dock inte över huvud taget. Rådet varken erkänner risken för att avtalet kan försämra situationen ytterligare, eller föreslår några åtgärder för att förhindra detta. Oavsett om argumentationen landar i att EU hade kunnat förutspå de allvarliga humanitära effekterna av avtalet eller inte, kan unionen alltså ändå förklaras moraliskt ansvarig i enlighet med Connection Theory. Det kan argumenteras för att aktören inledningsvis varit oaktsam gällande konsekvenserna av dess handlingar och därefter inte fullföljt sin plikt och gjort tillräckligt för att hindra att problemen fortsätter (Miller 2001, s. 456-459).

4.3 Återsänd över Medelhavet

Huvuddraget i avtalet går som bekant ut på att alla som tar sig till Grekland på irreguljär väg från Turkiet ska återsändas dit (Europeiska rådet 2016). Bland andra Amnesty International (2017, s. 17-18) pekar dock på att dessa utvisningar inte sällan skett under högst tvivelaktiga omständigheter. De påvisar att brott mot de mänskliga rättigheterna begåtts, exempelvis har de som utvisats inte fått tillgång till rättslig hjälp, möjlighet att överklaga eller ens information om sitt fall. I rapporten lyfts vittnesmål från en syrisk man med namn Haji, som tillsammans med sin fru och deras fyra barn flytt Irak där de bott sedan 2012. Terrorgruppen IS hade etablerat sig i deras hemregion och när en bil exploderade på gatan utanför deras hus bestämde de sig för att

det var dags att packa sina väskor. De flydde till Turkiet och räddades ur havet på väg till Europa, varpå de togs till grekiska Lesbos. Amnesty har tagit del av dokument som bevisar att familjen där yttrade en önskan om att söka internationellt skydd. Detta ska dock ha ignorerats, vilket bryter mot både grekisk och internationell rätt, och några dagar senare togs familjen till den lokala polisstationen där de fick veta att de skulle flygas till Aten. Dagen efter klev Haji med familj ombord på ett plan i tron om att de skulle tas till den grekiska huvudstaden, men två timmar senare landade de istället i Turkiet. "When I saw the Turkish flag at the airport my dreams were shattered", säger Haji till Amnesty (Ibid. s. 19).

Skildringen om Haji och hans familj är ett talande exempel för hur EUs intention om garanterad rätt att söka asyl och goda individbaserade asylprocesser i enlighet med unionens direktiv om asylofföranden (Europeiska rådet 2016), inte alltid stämmer överens med verkligheten. Berättelsen är dock bara en i mängden. När de första utvisningarna av totalt 202 personer ägde rum den 4 april år 2016 hänvisade EU-kommissionen beslutet till att ingen av dem hade sökt asyl i Grekland. Det motbevisades dock av UNHCR (2016) som hävdar att 13 av de som utvisades ska önskat att söka asyl, men inte fått sin ansökan registrerad. Detta förklaras i sin tur av den hårda belastningen på systemet liksom den kaosartade situationen på grekiska öar till följd av avtalets implementering (Amnesty International 2017, s. 17). Här framträder alltså återigen en tydlig orsakskedja och som tidigare diskuterats gör deporteringarnas nära anknytning till avtalet att EU kan ses som kausalt ansvarig för de felaktigheter som äger rum i samband med dessa (Miller 2001, s. 455). Amnesty International (2017, s. 18-19) uppger dessutom att EUs eget gränsorgan Frontex ska ha varit delaktiga i deporteringar där brott mot mänskliga rättigheter begåtts. Även Alpes och Tunaboylu (2017, s. 9-11) uppger i sin rapport att de som deporterats fått sina personliga dokument och mobiltelefoner konfiskerade av Frontexpersonal. På så sätt blir det kausala ansvaret än mer otvetydigt, eftersom unionen inte bara skapat situationen genom avtalet utan också genererar denne genom att agera direkt på plats (Miller 2001, s. 455). Genom detta resonemang kan vi utifrån Millers teori även peka på ett stort moraliskt ansvar (Ibid. s. 456), då EU med sin personal på plats och inkludering i processerna borde se till att ovan beskrivna felaktigheter och rena brott mot de mänskliga rättigheterna inte förekommer. Amnesty International (2017, s. 19) pekar på att de hade räckt med "simpла och grundläggande procedurella åtgärder" (förf. Övers) för Frontex att exempelvis upptäcka att somliga som

deporterats faktiskt ansökt om internationellt skydd, eller att många inte fått tillgång till sina utvisningsbeslut. Återigen kan vi alltså se ett moraliskt ansvar genom vår operationella indikator om *icke-agerande*. Resonemanget om EUs ansvar stärks även av det faktum att kommissionen pressar Grekland till att skynda på asylprocesserna, vilket enligt Amnesty International (2017, s. 18) riskerar att försämra kvaliteten på besluten ytterligare. På så sätt handlar ansvaret inte bara om ett icke-agerande, att de inte agerat för att förbättra situationen, utan ett aktivt agerande som gör situationen sämre.

4.4 Fängslad i Turkiet

Som tidigare nämnts innebär avtalet i praktiken att ansökningar om asyl i Grekland nekas, med hänvisning till att Turkiet är ett säkert tredjeland (Amnesty International 2017, s. 13). Att Turkiet beskrivs som säkert är dock något som ifrågasatts hårt av flera människorättsorganisationer. De pekar tvärtom på att landet ideligen misslyckas med att ge flyktingar och asylsökande effektivt skydd, adekvata levnadsstandarder samt andra grundläggande rättigheter (Ibid. s. 6-13 : Human Right Watch 2016). Amnesty International (2017, s. 6) menar att avtalet därför är grundat på en premiss som rentav bryter mot internationell rätt och talar om utvisningarnas fullbordande som “en mörk dag för flyktingskydd i Europa.” (förf. Övers) Dessutom kan den ökade psykiska ohälsan som diskuterats ovan kopplas till den ständiga rädslan för att bli deporterad till ett land som inte upplevs som säkert, enligt Eleftherakos m.fl. (2018, s. 1). En av deltagarna i deras undersökning säger exempelvis “I wonder how Turkey is a safe country for me (...) the Turkish bombarded my own village, how is Turkey safe for me” (Eleftherakos m.fl. 2018, s. 6).

Situationen för de flyktingar som har deporterats till Turkiet beskrivs närmare i Alpes och Tunaboylus rapport (2017). Rapporten förklarar att många fängslas i center som dessutom brister gällande levnadsförhållanden, exempelvis är det endast tillåtet gå ut tre gånger om dagen för korta raster. Inuti rummen, vilka forskarna beskriver mer som celler, har flyktingarna inte tillgång till någon slags kommunikation med omvärlden – ingen telefon, TV, internet, böcker eller tidningar (Alpes – Tunaboylu 2017, s. 10). Rapporten lyfter även problem med tillgång till mat, värme samt brist på medicinska tjänster och eftersom många av flyktingcentrena är privatägda är det svårt att kontakta turkiska myndigheter och jurister, särskilt för någon som inte kan det turkiska språket (Ibid. s. 11). Alpes och Tunaboylu (2017, s. 9) beskriver också att

Turkiet deporterar syrier tillbaka till Syrien, vilket bryter mot internationell lag och principen om non-refoulement – en princip som existerar för att skydda flyktingar från att bli utvisade till ett land där deras frihet och/eller liv är i fara (Amnesty International 2017, s. 18). Vidare rapporterar Alpes och Tunaboylu (2017, s. 10) att flera syrier som blivit utvisade från Turkiet blir beskjutna vid gränsen om de försöker ta sig tillbaka.

Deporteringarna sker som en direkt följd av avtalet, varvid EU kan ses som såväl kausalt som moraliskt ansvarig för att människor som överlevt krig, flytt sina hem och klarat den livsfarliga resan till Europa i hopp om ett bättre liv, tvingas tillbaka till ett land där deras säkerhet och rättigheter inte är garanterade. Detta eftersom vi både ser en *förändring till följd av avtalet* och ett *uttryck för intention* av dessa effekter (Miller 2001, s. 455-456). I avtalets sjätte punkt uttrycks en önskan om att förbättra förhållandena för flyktingar i Turkiet. I samma punkt står det även att 3 miljarder euro från EUs kassa till turkiska flyktinglägren ska göra detta möjligt (Europeiska rådet 2016). Däremot vittnar rapporterna i denna uppsats om att detta uppenbarligen inte varit tillräckligt och att det inte görs nog för att Turkiet ska vara en säker plats för flyktingar att befinna sig på. Ur denna aspekt kan EU förklaras moraliskt ansvarig även utifrån kriteriet att de inte agerar i denna svåra humanitära situation och avhjälpes människorna i nöd (Miller 2001, s. 456).

4.5 Vägen framåt och potentiella lösningar

Om vi riktar fokus framåt och istället ställer frågan om vad som kan göras åt problemen som beskrivits ovan, visar Millers idé om ansvar utifrån kapacitet att den aktör som har goda möjligheter att åtgärda en situation har ansvar att göra det (2001, s. 460). Här observeras EUs *finansiella medel*, i enlighet med vår operationella indikator, för att förstå unionens kapacitet. År 2019 uppgick EUs BNP till 16,4 biljoner euro (Europeiska unionen 2020) och under de senaste åren har unionen lagt över 10 miljarder euro för att bemöta flyktingkrisen (Europeiska kommissionen 2020). Budgeten som EU presenterade för år 2019 uppgick till ca 1 550 miljarder kronor (Tallberg 2021, s. 67). Dessa summor kan vara svåra att sätta i kontext och värdera, men det är onekligen mycket pengar. Något som konkretiserar det hela är att bland andra Amnesty International (2016, s. 4) beskriver EU som “det rikaste politiska blocket i världen (förf. Övers).

Med tanke på unionens ekonomiska förutsättningar är det inte svårt att argumentera för att EU har god kapacitet till att åtgärda den undermåliga humanitära situationen (Miller 2001, s. 460-461). Unionens stora budget i jämförelse med exempelvis Greklands, som dessutom dragits med stora ekonomiska problem sedan finanskrisen år 2008 (Landguiden 2021), gör också att kostnaderna för att råda bot på problemen rent proportionellt är betydligt mindre för det resursstarka EU. Mot denna bakgrund kan EU alltså ses som ansvarig utifrån principen om kapacitet enligt Connection Theory, varvid de bör åtgärda situationen (Miller 2001, s. 460). Amnesty International (2017, s. 28) beskriver i sin rapport ett flertal rekommendationer för hur detta kan gå till, varvid de bland annat menar att EU bör ge finansiellt och tekniskt stöd till Grekland och Turkiet för att skapa bättre levnadsvillkor för flyktingar där, utveckla effektivare asylsystem och generellt se till att mänskliga rättigheter och internationell rätt efterlevs. Liknande röster hörs från Eleftherakos m.fl. (2018, s. 9) som menar att ett omedelbart stopp på det institutionella missbruket (se avsnitt 4.2) är avgörande för att förbättra den psykiska hälsan bland flyktingar i Grekland. Den allra mest centrala punkten tycks dock vara att EU ska ta emot flyktingar från både Grekland och Turkiet. Amnesty International (2017, s. 28) lyfter ett brådskande behov att, via principer om bland annat familjeåterförening och humanitära visum, skapa säkra och lagliga vägar till EUs medlemsländer. De menar att vi helt enkelt bör skydda de i behov av skydd och är kritiska mot att unionen, trots sin stora kapacitet att göra gott, idag tvärtom hindrar de som flytt krig och terror från att söka säkerhet i Europa (Amnesty International 2016, s. 4).

5. Slutsats

Resultatet visar att avtalet mellan EU och Turkiet minskat den irreguljära migrationen till Europa, men till ett högt pris. Analys av data och rapporter visar att den procentuella dödligheten på östra Medelhavsrutten i stort är oförändrad, däremot har antalet flyktingar i Grekland ökat markant. Detta har i sin tur gett sämre livsvillkor i grekiska flyktingläger, numera interneringscenter, och en ökad psykisk ohälsa. Principen om att flyktingar som anländer till grekiska öar ska återsändas till Turkiet har skapat ytterligare hinder för effektiva asylförfarande och det rapporteras om brott mot mänskliga rättigheter samt internationell rätt i samband med deporteringarna. Situationen i Turkiet gör att landet inte upplevs som säkert för flyktingar. Somliga fångslas direkt vid ankomst till Turkiet och generellt nekas tillgång till effektivt skydd, adekvata levnadsstandarder samt andra grundläggande rättigheter. Risken finns också att flyktingars reverserade resa – från Grekland, tillbaka över Medelhavet för att återvända till Turkiet – inte når sin slutdestination förrän de utvisas ytterligare en gång, tillbaka till Syrien, landet och kriget de en gång flytt ifrån.

Analysen utifrån Millers Connection Theory visar att EU besitter ett kausalt och moraliskt ansvar för att situationen ser ut som den gör. Unionens resursstyrka och stora finansiella medel innebär dessutom att de rent praktiskt är en lämplig aktör för att råda bot på problemen, vilket även gör EU ansvarig utifrån principen om kapacitet. Slutsatsen visar att EU kan ses som ansvarig utifrån alla de tre principer som lyfts i analysen, varvid de enligt Millers teori bör åtgärda den svåra humanitära situationen för flyktingar i östra Medelhavsregionen. Eftersom vår analys av EUs ansvar vid tidpunkten för studien dock är ensam i sitt slag skulle vidare forskning på ämnet och Connection Theory vara att föredra. Det behöver även framhållas att denna analys är resultatet av endast en studie och vid annat val av material samt metod hade eventuellt ett annat resultat kunnat presenteras. Därför ser vi vidare studier inom ämnet som mycket önskvärt.

6. Referenser

Alpes, Jill – Sevda Tunaboylu. 2017. *The EU-Turkey deal: what happens to people who return to Turkey?* Oxford: Refugee Studies Centre, University of Oxford.

https://www.researchgate.net/profile/Sevda-Tunaboylu/publication/327285104_The_EU-Turkey_deal_what_happens_to_people_who_return_to_Turkey/links/5b8697e2a6fdcc5f8b6f8cb7/The-

(Hämtad: 10-04-2021).

Amnesty International. 2016. *No safe refuge: Asylum-seekers and refugees denied effective protection in Turkey*. London.

<https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR4438252016ENGLISH.pdf>

(Hämtad: 09-04-2021).

Amnesty International. 2017. *A blueprint for despair – Human Rights Impact of The EU-Turkey Deal*. London.

<https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR2556642017ENGLISH.PDF>

(Hämtad: 07-04-2021).

Amnesty International. 2021a. *EU: Anniversary of Turkey deal offers warning against further dangerous migration deals*.

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/03/eu-anniversary-of-turkey-deal-offers-warning-against-further-dangerous-migration-deals/>

(Hämtad: 07-04-2021).

Amnesty International. 2021b. *Who we are*.

<https://www.amnesty.org/en/who-we-are/>

(Hämtad: 09-04-2021).

Boréus, Kristina – Sebastian Kohl. 2018. Innehållsanalys. I Bergström, Göran (red.) – Kristina Boréus, *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur, s. 49-89.

Eleftherakos, Christos – Wilma van den Boogaard – Declan Barry – Nathalie Severy – Ioanna Kotsioni – Louise Roland-Gosselin. 2018. "I prefer dying fast than dying slowly", how institutional abuse worsens the mental health of stranded Syrian, Afghan and Congolese migrants on Lesbos island following the implementation of EU-Turkey deal. *Conflict and health*, 12(1), s.1-11.

Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena. 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.

European Commission. 2016. *Communication on establishing a new Partnership Framework with third countries under the European Agenda on Migration*. Strasbourg.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2016/0385/COM_COM\(2016\)0385_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2016/0385/COM_COM(2016)0385_EN.pdf)

European Union. 2021. *The EU in brief*.
https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_en
(Hämtad: 15-05-2021).

Europeiska kommissionen. 2020. *Europeiska Unionen – Vad är den och vad gör den?*
Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå.
https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/sv/#chapter2_1
(Hämtad: 11-05-2021).

Europeiska rådet. 2016. *Uttalande från EU och Turkiet den 18 mars 2016*.
<https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>
(Hämtad: 07-04-2021).

Europeiska unionen. 2020. *Ekonomi i EU*.
https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/economy_sv
(Hämtad: 11-05-2021).

Frontex. 2021. *Migratory Routes*.

<https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-routes/eastern-mediterranean-route/>

(Hämtad: 15-04-2021).

Human Rights Watch. 2016. *Q&A: Why the EU-Turkey Migration Deal is No Blueprint*.

<https://www.hrw.org/news/2016/11/14/qa-why-eu-turkey-migration-deal-no-blueprint>

(Hämtad: 07-04-2021).

Karlsson, John. 2015. *Inbyggd Risk och Frontex Ansvar för Irreguljära Migranter i Medelhavet – en kvalitativ innehållsanalys av Frontex officiella dokument och årliga riskanalyser*. Lund: Historiska institutionen, Lunds universitet.

<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=5435733&fileOId=5435741>

Landguiden. 2021. *Grekland – Ekonomisk översikt*.

<https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/grekland/oversikt/>

(Hämtad: 18-05-2021).

Lehner, Roman. 2019. The EU-Turkey-’deal’: Legal Challenges and Pitfalls. *International Migration*. 57(2), s. 176-185.

<https://doi.org/10.1111/imig.12462>

Lindvall, Johannes. 2007. Fallstudiestrategier. I *Statsvetenskaplig tidskrift*. 109(3), s. 270-278.

<https://journals.lub.lu.se/st/article/view/2028/1602>

Miller, David. 2001. Distributing Responsibilities. *The Journal of Political Philosophy*, 9(4), s. 453-471.

<https://doi.org/10.1111/1467-9760.00136>

Nationalencyklopedin. 2021. *Flyktingkrisen 2015*.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/flyktingkrisen-2015>

(Hämtad: 07-04-2021).

Poon, Jenny. 2016. EU-Turkey Deal: Violation of, or Consistency with, International Law? *European Papers*, 1(3), s.1195-1203.

Tallberg, Jonas. 2021. *EU:s politiska system*. 8:e uppl. Lund: Studentlitteratur

UNHCR. 2016. *Daily Report April 5*.

<http://bit.ly/2jjPIRC>

(Hämtad: 05-04-2021).

UNHCR. 2019. *Båtflyktingar*.

<https://sverigeforunhcr.se/batflyktingar>

(Hämtad: 08-04-2021).

UNHCR. 2020a. *1 per cent of humanity displaced: UNHCR Global Trends report*.

https://www.unhcr.org/news/press/2020/6/5ee9db2e4/1-cent-humanity-displaced-unhcr-global-trends-report.html#_ga=2.78357789.848758887.1618216019-365224301.1608148921

(Hämtad: 11-04-2021).

UNHCR. 2020b. *Figures at a Glance*.

https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html#_ga=2.248133967.973213494.1618838909-365224301.1608148921

(Hämtad: 11-04-2021).

UNHCR 2021a. *Mediterranean Situation, Greece*.

<https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

(Hämtad: 05-04-2021).

UNHCR. 2021b. *Refugees, internally displaced persons, stateless persons and other persons of concern to UNHCR in Europe*.

<https://unhcr-web.github.io/refugee-statistics/0001-Vis-PoCs/Europe.html?YE=2004&fbclid=IwAR1gT1BEp8fQLlgSq6IHLNCsWxMPnu0sROaY2vIpEc516S8AjD0vt8WMLsY&CR=3005>

(Hämtad: 08-04-2021).

UNRIC. 2021. *De osynliga klimatflyktingarna*.

<https://unric.org/sv/de-osynliga-klimatflyktingarna/>

(Hämtad: 13-05-2021).